

DIE EFFEK VAN DIE DIESELPRYS OP BOERE

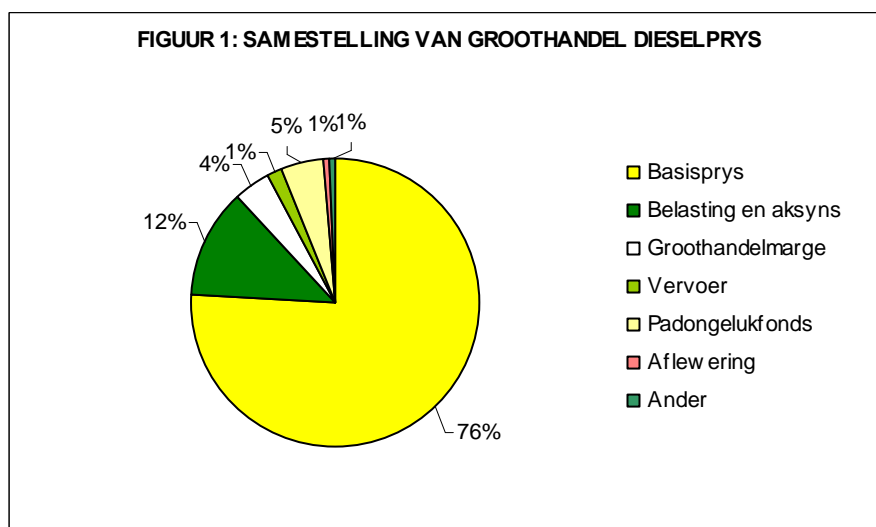
DEUR

DR PHILIP THEUNISSEN COMPUTUS BESTUURSBURO

Die internasionale ru-olieprys het die afgelope drie maande baie skerp gestyg. Die basisprys van diesel het gevolglik van R4.89 per liter in Desember 2007 tot R8.39 per liter op 29 Mei vanjaar gestyg. Dit is 'n styging van 71% op die ru-olie gedeelte van die dieselprys. Verder het die belasting en die padongelukfondse se heffing ook toegeneem maar terselfdertyd is die rabot op die diesel wat boere op die plaas gebruik vanaf 83.5 sent na 90.9 sent opgeskuif.

Prys

Die dieselprys bestaan uit verskillende komponente. Die gelande koste daarvan by enige van die land se hawens word saamgestel uit die aankoopkoste, assuransië en vraggeld (KAV). Die Suid-Afrikaanse dieselprys is direk gekoppel aan die VSA-dollarprys van brandstof van die vier vernaamste internasionale raffineerders naamlik BP, Mobil en Shell in Singapoer asook Caltex in Bahrain. Hierdie vier raffineerders kan voldoende voorrade teen die mees ekonomiese skeepskoste aan Suid-Afrika verskaf en pryse kan nie gemanipuleer word nie. Figuur 1 toon die samestelling van die dieselprys aan.

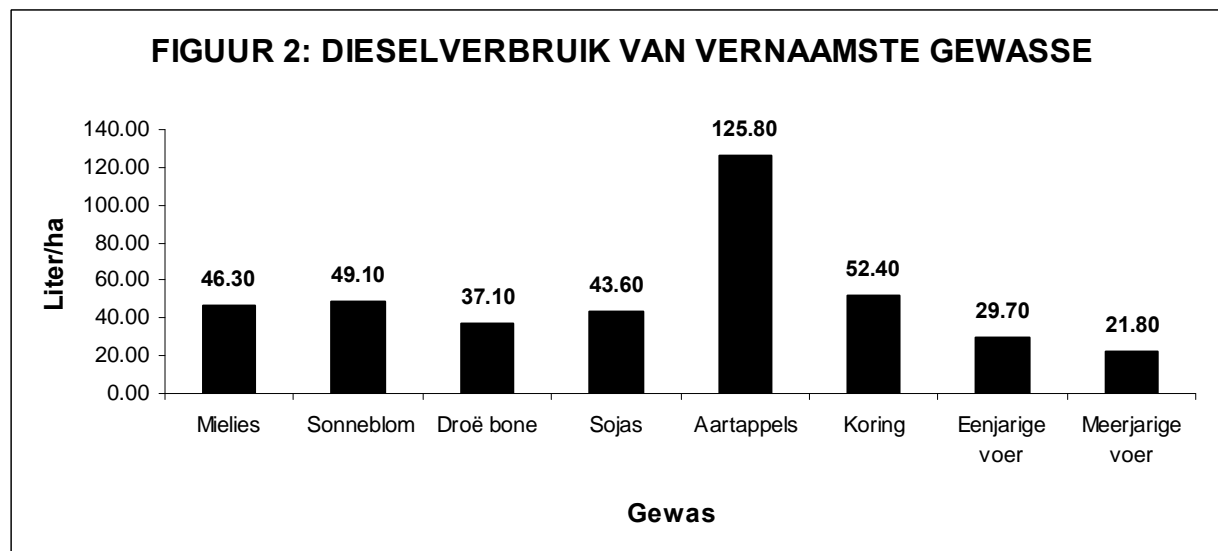

Die binnelandse gedeelte van die dieselprys bestaan uit die koste om die diesel te vervoer en af te lewer (2%), die winsmarges van die groothandelaars (4%) en die staats belastinge en heffings (17%). Die regering se gedeelte bestaan uit belasting en aksyns van 12% en 'n bydrae tot die padongelukfondse van 5%. Die basisprys, maw die prys nadat dit in die hawe afgelaai is, beloop tans R7,11 per liter wat 76% van die totale groothandelprys uitmaak. Die kleinhandelmarge van diesel word nie beheer nie en kleinhandelaars kan dus enige marge tot die groothandelprys voeg. Gevolglik varieer die kleinhandelprys van diesel van pomp tot pomp terwyl die prys van petrol dieselfde is en slegs 'n klein bietjie varieer na gelang van die afstand vanaf 'n hawe.

Ingevolge die dieselrabat kan 'n boer 31,6% van die heffing en 100% van die padongelukfonds terug eis. Dit beloop in totaal nou 90.9 sent per liter.

Dieselverbruik

Die totale hoeveelheid liters per hektaar wat vir die mees algemene gewasse se bewerkings benodig word verskyn in figuur 2:

Die gegewens in Figuur 2 is op gemiddelde gebruik gebaseer. Daarvolgens word 46.3 liter diesel benodig om een hektaar mielies volgens die tradisionele metode van ploeg te produseer. Daar teenoor word 52.4 liter vir koring benodig terwyl 125.8 liter diesel gebruik word om aartappels te produseer. Hierdie hoeveelhede sluit nie diesel vir die oes en vervoer van gewasse in nie.

Effek op boere

Die brandstofkoste van elke vertakking se dieselverbruik verskyn in die tabel:

TABEL: PER HEKTAAR KOSTE VAN DIESEL VIR VERSKEIE GEWASSE

Vertakking	Liters per ha nodig	Koste per ha @ R 3.00 2003	Koste per ha @ R 6.00 2007	Koste per ha @ R 10.00 Mei-08	Koste per ha @ R 12.00	Koste per ha @ R 14.00	Koste per ha @ R 16.00
Mielies	46.30	138.90	277.80	463.00	555.60	648.20	740.80
Sonneblom	49.10	147.30	294.60	491.00	589.20	687.40	785.60
Droë bone	37.10	111.30	222.60	371.00	445.20	519.40	593.60
Sojas	43.60	130.80	261.60	436.00	523.20	610.40	697.60
Aartappels	125.80	377.40	754.80	1,258.00	1,509.60	1,761.20	2,012.80
Koring	52.40	157.20	314.40	524.00	628.80	733.60	838.40
Eenjarige voer	29.70	89.10	178.20	297.00	356.40	415.80	475.20
Meerjarige voer	21.80	65.40	130.80	218.00	261.60	305.20	348.80

* Bron: Computus Bestuursburo

** Oes- en vervoerkoste uitgesluit

In 2003 was die dieselprys (na rabot) R3.00 per liter. Teen hierdie prys beloop die brandstofkoste R138.90 per hektaar vir mielies en R157.20 vir koring. Met die dieselprys van R6.00 vir die oeste wat in 2007 geplant is, het dit R277.80 per hektaar gekos om mielies te produseer terwyl dit R314.40 vir koring beloop het. Teen 'n beraamde prys van R12.00 per liter sal dit R555.60 kos om een hektaar mielies te

produseer teenoor die R628.80 van koring en die R1509.60 van aartappels. Dit is 100% meer as in 2007 terwyl dit 200% meer is as vyf jaar gelede se bedrag.

Besparingsmaatreëls

Die wêreld se energiebronne is stadig maar seker besig om uitgeput te raak terwyl die snelgroeiende ekonomieë van Asië (Indië, China en Vietnam) se vraag na energie daaglik toeneem. Op 'n punt sal daar net nie meer genoeg fossielbrandstof beskikbaar wees om al die voertuie en werktuie aan die gang te hou nie. Tensy 'n alternatiewe brandstof ontwikkel kan word sal brandstofpryse net bly styg omdat die vraag die aanbod daarvan al verder gaan oorskry. Totdat 'n alternatief gevind word sal boere dus na besparingsmaatreëls op die plaas moet kyk om die voortdurende styging in die prys van diesel teen te werk.

Trekkers is die grootse gebruikers van diesel op die plaas. Volgens die Landbounavorsingsraad se Instituut vir landbou-ingenieurswese dra verskeie faktore by tot hoë diesilverbruik:

- Trekkers wat onnodig lui terwyl vragte op- of afgelaai word;
- Trekkers wat onnodig lui terwyl die operateur rus;
- Lekkasies in die brandstofstelsel;
- Brandstofproppe wat ontbreek;
- Aansitters of batterye wat nie werk nie;
- Defektiewe dieselin spuitstelsels;
- Brandstofvermorsing met die vul van brandstof tenks;
- Brandstof tenks wat nie aan die einde van 'n dag se werk weer volgemaak word nie;
- Onnodige hantering en blootstelling van brandstof;
- Trekkers- en implementgroottes wat nie bymekaar pas nie;
- Voortdurende uitermatige wielglip;
- Banddruk;
- Agterwielbelasting;
- Wangebruik van trekker en sleepwa;
- Ongekoördineerde ritte;
- Foutiewe ratkeuses en enjinspoed;
- Foutiewe instelling van implemente.

In die algemeen sal doeltreffende bestuur, wat insluit algemene plaasuitleg, 'n goeie meganisasiebeleid, koördinerende ritte met alle voertuie (trekkers ingesluit) en goeie voorraadbeheer alles 'n bydrae lewer om brandstofverbruik te beperk.

BETHLEHEM
Junie 2008